

Роман Омелянович КУЛИНИЧ,

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри математики,
статистики та інформаційних технологій
Хмельницького університету управління та права,
kulynych_roman@ukr.net

УДК 338.2:311 (477)

**МОНІТОРИНГ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
СФЕРОЮ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ В УКРАЇНІ**

Запропоновано методика моніторингу державного управління сферою громадського порядку в Україні як засіб забезпечення відповідних управлінських рішень у сфері державної безпеки. Зміцнення національної соціально-економічної безпеки є найбільш актуальною науково-практичною проблемою для України, оскільки в умовах адміністративно-командної соціально-економічної системи не розроблялись теоретичні аспекти та практичні рекомендації з питань державної безпеки, що стосуються сучасності. Дані правової статистики допомагають краще зрозуміти явища і процеси правопорушень, судимості та мір покарання, що, в свою чергу, дозволяє більш достовірно формулювати поради та давати прогнози. Більш ефективне функціонування правоохоронних органів вимагає умілої та реалістичної правової політики, і навпаки, ефективна правова політика вимагає кращого розуміння різних взаємозв'язків між чинниками та результатами правоохоронної діяльності. На основі методу комплексних статистичних коефіцієнтів пропонується визначати рейтинг регіонів України за даними про правосуддя та злочинність.

Ключові слова: метод комплексних статистичних коефіцієнтів, рейтинг, державне управління сферою громадського порядку, державна безпека.

Створення правової держави вимагає покращення використання статистичної інформації, яка характеризує явища і процеси людської діяльності. Забезпечення надійної інформаційної бази для менеджменту в усіх сферах цієї діяльності неможливе без врахування впливу різних чинників, які формують розвиток явищ і процесів. При відсутності необхідних для перехідного періоду до правової держави законів та супроводження цього переходу чинниками, що негативно діють на формування правового менталітету (публікації в пресі та літературі матеріалів, що формують у їх читачів сумнівне захоплення правопорушеннями та правовий нігілізм, показ кіно-, теле-, відеопродукції з рекламою убивств, грабежів, розбоїв), відповідно в цьому випадку погіршуються умови діяльності правоохоронних органів.

Метою статті є розгляд та розробка методики комплексного оцінювання державного управління сферою громадського порядку в Україні з використанням методу комплексних статистичних коефіцієнтів. Питанням статистичного забезпечення державного управління у сфері соціально-економічного розвитку країни присвячені праці С. С. Герасименка, А. М. Єріної, І. Г. Манцурова, Р. М. Моторина, Н. О. Парфенцевої, О. Г. Осауленка та інших вчених.

Об'єктивну характеристику розвитку явищ і процесів правопорушень, судимості та мір покарання можуть забезпечити тільки правильно підібрані статистичні та математичні методи (рис. 1).

Рис. 1. Класифікація статистичних методів опрацювання й аналізу даних про правопорушення та діяльність правоохоронних органів

Відомо, що наведені на рис. 1 методи перестають бути предметом інтересу у практичній діяльності у тих випадках, коли немає впевненості, якою мірою вони підходять до вирішення конкретних завдань. Правова статистика ґрунтується на методології теорії статистики, використовуючи при вивченні дійсності всі статистичні методи та способи опрацювання даних, від правил планування та організації спостережень — до правильного застосування методів при вивченні конкретної інформації про явища правопорушень, судимості та мір покарання. Будь-яке відхилення від цих правил може сприяти одержанню як недостовірних даних, так і помилкових висновків.

Внаслідок своїх специфічних особливостей правова статистика в багатьох випадках доповнює та розширює сферу застосування методології теорії статистики модифікуючи та удосконалюючи існуючі методи та способи опрацювання даних. Ці особливості пов'язані з пізнанням явищ правопорушень, тобто характеристикою кількісної їх визначеності, наприклад, характеристика кількості зареєстрованих злочинів та адміністративних правопорушень за окремими видами, кількості засуджених за вироками судів, вивчення складу засуджених за віком та їх розподілу за мірами покарання, аналіз кількості неповнолітніх та молоді, засуджених за окремі види злочинів, характеристика кількості та складу підлітків, які перебувають на обліку в кримінальній міліції у справах неповнолітніх, кількості розглянутих судами цивільних справ тощо. Правова статистика розкриває конкретну сторону й особливості цих явищ і процесів в умовах визначеного місця (території) та часу. За допомогою різних показників та методів правова статистика охоплює всю сферу людської діяльності, всі галузі економіки, характеризує територіальні відмінності правопорушень між регіонами країни, досягнутий рівень боротьби із проявами правопорушень на певний момент або ж за визначений період, що дає можливість намітити шляхи та способи унеможливлення їх виникнення, або ж зменшення.

Комплексна оцінка (моніторинг) чинників розвитку злочинності та шляхів забезпечення створення правової держави передбачає виявлення результатів правоохоронної діяльності в регіонах країни за показниками, що характеризують кількість:

- 1) виявлених злочинів, випадків;
- 2) виявлених тяжких та особливо тяжких злочинів, випадків;
- 3) виявлених злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, випадків;
- 4) виявлених організованих груп та злочинних організацій, випадків;
- 5) виявлених осіб, які вчинили злочини у складі організованих груп та злочинних організацій, осіб;
- 6) злочинів, які вчинені організованими групами та злочинними організаціями, випадків;
- 7) виявлених осіб, які вчинили злочини, осіб;
- 8) виявлених неповнолітніх, які вчинили злочини, осіб;

- 9) виявлених жінок, які вчинили злочини, осіб;
- 10) виявлених осіб, які раніше вчиняли злочини, осіб;
- 11) осіб, які потерпіли від злочинів, осіб;
- 12) осіб, які загинули від злочинів, осіб;
- 13) засуджених осіб за вироками судів, що набрали законної чинності, тис. осіб.

Для комплексної оцінки державного управління у сфері правоохоронної діяльності в регіонах країни за 2015 р. побудуємо табл. 1.

Ефективне забезпечення державної безпеки країни вимагає своєчасної та об'єктивної її оцінки. Регіони, у яких відмічено високий рівень тіньової економіки, корупції, показників сировинного експорту, фіксують низькі значення рейтингів оцінки правоохоронної діяльності.

Складність такої оцінки полягає в пошуку узагальнюючого показника комплексної оцінки державного управління у сфері правоохоронної діяльності, за допомогою якого можна було б раціональним способом об'єднати різномірні показники в один — комплексний. Одним з важливих завдань статистики є оцінка стану правоохоронної діяльності на регіональному рівні. Для вирішення цього завдання можна застосувати метод відхилень і на його основі обчислити комплексний коефіцієнт вагомості відхилень рівнів абсолютних, відносних та середніх показників правоохоронної діяльності на регіональному рівні за формулою [3]:

$$K_a = \sum \frac{x_{\max} - x_i}{x_{\max} - x_{\min}} + \sum \frac{x_i - x_{\min}}{x_{\max} - x_{\min}}, \quad (1)$$

де K_a — коефіцієнт вагомості відхилень значень показників окремого регіону країни;

x_i — значення показника правоохоронної діяльності окремого регіону;

$x_{\min}$ і $x_{\max}$ — відповідно мінімальне та максимальне значення показника правоохоронної діяльності окремого регіону.

Із зменшенням розміру відхилень показника правоохоронної діяльності окремого регіону від максимального його рівня (при позитивному значенні зростання показника), мінімального рівня (при негативному значенні зростання показника), в сукупності регіонів комплексний коефіцієнт вагомості відхилень зменшується. Чим нижчий цей коефіцієнт, тим вищий рівень правоохоронної діяльності окремого регіону, що свідчить також про високе місце цього регіону в їх сукупності.

Таблиця 1

Вихідні дані про правоохоронну діяльність в Україні за 2015 р.

Регіон	Показник												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Вінницька	16 782	5512	779	2	9	9	4779	285	583	1379	13232	213	3,8
Волинська	10 722	3568	346	4	20	92	2689	202	337	645	8582	151	2,5
Дніпропетровська	50 146	16450	2892	7	33	70	12294	347	1487	4830	35750	576	11,2
Донецька	34 677	15486	2148	10	41	67	7218	354	754	2276	24779	1790	5,7
Житомирська	13 852	5515	682	4	16	43	3944	295	417	1029	11283	271	3,3
Закарпатська	11 378	3976	269	6	19	40	2598	167	441	618	7898	170	1,9
Запорізька	41 804	15186	1579	5	40	68	6879	282	750	2691	35382	330	5,6
Івано-Франківська	8 512	2866	424	3	12	16	2151	121	263	600	6708	165	1,8
Київська	25 168	10785	1566	3	16	26	5121	238	520	1195	15197	499	4,4
Кіровоградська	18 361	6891	557	6	25	37	3671	264	414	1110	13387	154	3,2
Луганська	12 537	5855	676	3	13	18	2623	149	295	955	8033	453	2
Львівська	33 204	8746	813	8	30	76	5827	254	781	1395	25418	303	4,6
Миколаївська	19 454	6932	1280	4	13	21	4425	252	499	1667	14043	294	3,8
Одеська	29 364	14008	1080	9	36	68	5773	424	809	1192	23075	500	4,6
Полтавська	23 548	7653	1139	5	16	14	5150	259	524	1919	17232	261	4,6
Рівненська	11 093	3127	411	5	16	79	2515	187	263	761	8533	170	2,4
Сумська	14 317	4041	767	3	12	14	4464	268	511	1504	11335	139	2,9
Тернопільська	7 195	2012	369	4	18	180	2329	130	410	287	5072	82	1,6
Харківська	40 949	13898	1662	10	31	52	8559	364	953	3558	31377	412	7,4
Херсонська	16 071	5497	990	5	16	21	4213	122	455	1746	13491	254	3,4
Хмельницька	12 620	4085	427	4	12	27	3361	152	412	842	11035	195	2,6
Черкаська	16 438	5665	1050	5	18	27	3320	110	411	647	10986	243	2,7
Чернівецька	9 186	2653	301	3	10	35	1743	90	204	388	6926	114	1,5
Чернігівська	15 801	5787	754	6	23	30	2968	115	360	768	11373	192	3
м. Київ	66 059	22243	2613	10	43	67	5867	237	885	779	39885	607	4,2

Джерело: [1; 2].

Таблиця 2

Розрахунково-допоміжна таблиця для визначення відхилень значень показників оцінки правоохоронної діяльності на регіональному рівні між мінімальними їх рівнями

Регіон	Показник												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Вінницька	9 587	3 500	510	0	0	0	3 036	195	379	1 092	8 160	131	2,3
Волинська	3 527	1 556	77	2	11	83	946	112	133	358	3 510	69	1
Дніпропетровська	42 951	14 438	2 623	5	24	61	10 551	257	1 283	4 543	30 678	494	9,7
Донецька	27 482	13 474	1 879	8	32	58	5 475	264	550	1 989	19 707	1 708	4,2
Житомирська	6 657	3 503	413	2	7	34	2 201	205	213	742	6 211	189	1,8
Закарпатська	4 183	1 964	0	4	10	31	855	77	237	331	2 826	88	0,4
Запорізька	34 609	13 174	1 310	3	31	59	5 136	192	546	2 404	30 310	248	4,1
Івано-Франківська	1 317	854	155	1	3	7	408	31	59	313	1 636	83	0,3
Київська	17 973	8 773	1 297	1	7	17	3 378	148	316	908	10 125	417	2,9
Кіровоградська	11 166	4 879	288	4	16	28	1 928	174	210	823	8 315	72	1,7
Луганська	5 342	3 843	407	1	4	9	880	59	91	668	2 961	371	0,5
Львівська	26 009	6 734	544	6	21	67	4 084	164	577	1 108	20 346	221	3,1
Миколаївська	12 259	4 920	1 011	2	4	12	2 682	162	295	1 380	8 971	212	2,3
Одеська	22 169	11 996	811	7	27	59	4 030	334	605	905	18 003	418	3,1
Полтавська	16 353	5 641	870	3	7	5	3 407	169	320	1 632	12 160	179	3,1
Рівненська	3 898	1 115	142	3	7	70	772	97	59	474	3 461	88	0,9
Сумська	7 122	2 029	498	1	3	5	2 721	178	307	1 217	6 263	57	1,4
Тернопільська	0	0	100	2	9	171	586	40	206	0	0	0	0,1
Харківська	33 754	11 886	1 393	8	22	43	6 816	274	749	3 271	26 305	330	5,9
Херсонська	8 876	3 485	721	3	7	12	2 470	32	251	1 459	8 419	172	1,9
Хмельницька	5 425	2 073	158	2	3	18	1 618	62	208	555	5 963	113	1,1
Черкаська	9 243	3 653	781	3	9	18	1 577	20	207	360	5 914	161	1,2
Чернівецька	1 991	641	32	1	1	26	0	0	0	101	1 854	32	0
Чернігівська	8 606	3 775	485	4	14	21	1 225	25	156	481	6 301	110	1,5
м. Київ	58 864	20 231	2 344	8	34	58	4 124	147	681	492	34 813	525	2,7

Примітка: розраховано автором за даними табл. 1 на основі формули 1.

Таблиця 3

Вихідні дані для розрахунку комплексного коефіцієнта вагомості відхилень і місця регіонів у їх сукупності

Регіон	Показник													Кв	Рейтинг
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Вінницька	0,16	0,17	0,19	0,00	0,00	0,00	0,29	0,58	0,30	0,24	0,23	0,08	0,24	2,49	12
Волинська	0,06	0,08	0,03	0,25	0,32	0,49	0,09	0,34	0,10	0,08	0,10	0,04	0,10	2,08	8
Дніпропетровська	0,73	0,71	1,00	0,63	0,71	0,36	1,00	0,77	1,00	1,00	0,88	0,29	1,00	10,07	25
Донецька	0,47	0,67	0,72	1,00	0,94	0,34	0,52	0,79	0,43	0,44	0,57	1,00	0,43	8,30	24
Житомирська	0,11	0,17	0,16	0,25	0,21	0,20	0,21	0,61	0,17	0,16	0,18	0,11	0,19	2,72	14
Закарпатська	0,07	0,10	0,00	0,50	0,29	0,18	0,08	0,23	0,18	0,07	0,08	0,05	0,04	1,89	5
Запорізька	0,59	0,65	0,50	0,38	0,91	0,35	0,49	0,57	0,43	0,53	0,87	0,15	0,42	6,83	21
Івано-Франківська	0,02	0,04	0,06	0,13	0,09	0,04	0,04	0,04	0,05	0,07	0,05	0,05	0,03	0,75	2
Київська	0,31	0,43	0,49	0,13	0,21	0,10	0,32	0,44	0,25	0,20	0,29	0,24	0,30	3,71	17
Кіровоградська	0,19	0,24	0,11	0,50	0,47	0,16	0,18	0,52	0,16	0,18	0,24	0,04	0,18	3,18	16
Луганська	0,09	0,19	0,16	0,13	0,12	0,05	0,08	0,18	0,07	0,15	0,09	0,22	0,05	1,56	3
Львівська	0,44	0,33	0,21	0,75	0,62	0,39	0,39	0,49	0,45	0,24	0,58	0,13	0,32	5,35	19
Миколаївська	0,21	0,24	0,39	0,25	0,12	0,07	0,25	0,49	0,23	0,30	0,26	0,12	0,24	3,17	15
Одеська	0,38	0,59	0,31	0,88	0,79	0,35	0,38	1,00	0,47	0,20	0,52	0,24	0,32	6,43	20
Полтавська	0,28	0,28	0,33	0,38	0,38	0,21	0,03	0,32	0,51	0,25	0,36	0,10	0,32	3,71	18
Рівненська	0,07	0,06	0,05	0,38	0,21	0,41	0,07	0,29	0,05	0,10	0,10	0,05	0,09	1,92	7
Сумська	0,12	0,10	0,19	0,13	0,09	0,03	0,26	0,53	0,24	0,27	0,18	0,03	0,14	2,31	10
Тернопільська	0,00	0,00	0,04	0,25	0,26	1,00	0,06	0,12	0,16	0,00	0,00	0,00	0,01	1,90	6
Харківська	0,57	0,59	0,53	1,00	0,65	0,25	0,65	0,82	0,58	0,72	0,76	0,19	0,61	7,92	22
Херсонська	0,15	0,17	0,27	0,38	0,21	0,07	0,23	0,10	0,20	0,32	0,24	0,10	0,20	2,63	13
Хмельницька	0,09	0,10	0,06	0,25	0,09	0,11	0,15	0,19	0,16	0,12	0,17	0,07	0,11	1,67	4
Черкаська	0,16	0,18	0,30	0,38	0,26	0,11	0,15	0,06	0,16	0,08	0,17	0,09	0,12	2,22	9
Чернівецька	0,03	0,03	0,01	0,13	0,03	0,15	0,00	0,00	0,00	0,02	0,05	0,02	0,00	0,48	1
Чернігівська	0,15	0,19	0,18	0,50	0,41	0,12	0,12	0,07	0,12	0,11	0,18	0,06	0,15	2,37	11
м. Київ	1,00	1,00	0,89	1,00	1,00	0,34	0,39	0,44	0,53	0,11	1,00	0,31	0,28	8,29	23

Примітка: розраховано автором за даними табл. 2 на основі формули 1.

Результати дослідження. Заданими табл. 1 виконаємо обчислення розміру відхилень показників правоохоронної діяльності регіонів України від мінімальних значень за показниками-дестимуляторами, згідно з формулою 1. Тут, по першому показнику, зростання абсолютних значень якого негативне значення, розмір відхилень від мінімального рівня складає [4]:

- для Вінницької області — $16\ 782 - 7\ 195 = 9\ 587$;
- для Волинської області — $10\ 722 - 7\ 195 = 3\ 527$;
- для Дніпропетровської області — $50\ 146 - 7\ 195 = 42\ 951$ і т.д.

Аналогічним чином визначають розмір відхилень всіх інших показників моніторингу правоохоронної діяльності регіонів України. Одержані результати заносять в таблицю (табл. 2).

На основі даних табл. 2 обчислимо вагомість відхилень показників комплексної оцінки (моніторингу) правоохоронної діяльності регіонів України. Так, по першому показнику коефіцієнти вагомості відхилень складуть [4]:

- для Вінницької області — $9\ 587 : 58\ 864 = 0,16$;
- для Волинської області — $3\ 527 : 58\ 864 = 0,06$;
- для Дніпропетровської області — $42\ 951 : 58\ 864 = 0,73$ і т.д.

Коефіцієнти вагомості відхилень по окремих показниках формують комплексний коефіцієнт вагомості відхилень, за розміром якого встановлюють місце окремого регіону в їх сукупності (табл. 3).

З даних табл. 3 видно, що перше місце за включеними до розрахунку комплексного коефіцієнта показниками державного управління у сфері правоохоронної діяльності займає Чернівецька область, друге — Івано-Франківська область, третє — Луганська область, а також двадцять третє — м. Київ, двадцять четверте — Донецька область та останнє двадцять п'яте — Дніпропетровська область. За наведеним у табл. 3 рейтингом регіонів України за показниками рівня державного управління у сфері правоохоронної діяльності, з метою покращення результатів діяльності в динаміці, слід систематично здійснювати відповідні аналітичні розрахунки за наведеною вище методикою, звертаючи увагу на рівні показників, значення яких у порівнянні з іншими регіонами країни перевищують середнє по країні значення. Це, в першу чергу, стосується тих регіонів України, які в такому рейтингу посіли три останні місця.

Комплексна оцінка управлінської та господарської діяльності на основі методу комплексних статистичних коефіцієнтів передбачає виявлення результатів взаємодії різних показників, що визначають результати державного управління у сфері правоохоронної діяльності. Це стосується всіх рівнів державного управління на національному та регіональному рівнях, а також зменшення рівня тіньової економіки, усунення корупції, оскільки той регіон, який займає в національному рейтингу низькі значення, характеризується високими значеннями відмічених вище негативних аспектів державної безпеки. Саме забезпечення достовірною та оперативною статистичною інформацією аналітичного характеру є запорукою прийняття

відповідних управлінських рішень щодо державної безпеки України. Запропонована у статті методика може бути успішно використана у практичній роботі органів державної статистики, менеджерів та правників-аналітиків як на міждержавному, національному, так і на регіональному рівні.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Статистичний збірник «Регіони України», 2016 / за ред. І. М. Жук ; Державна служба статистики України. К. : ІВЦ Держкомстату України, 2016. Ч. I. С. 246–258.
3. Кулинич О. І., Кулинич Р. О. Теорія статистики. 7-е вид. К. : Знання, 2015. 294 с.
4. Кулинич Р. О. Статистична оцінка чинників соціально-економічного розвитку. К. : Знання, 2007. 311 с.

*Рекомендовано до друку кафедрою математики,
статистики та інформаційних технологій
Хмельницького університету управління та права
(протокол № 8 від 14 лютого 2017 року)*

Надійшла до редакції 18.02.2017

Кулинич Р. Е. Мониторинг государственного управления сферой общественного порядка в Украине

Предложена методика мониторинга государственного управления сферой общественного порядка в Украине как средство обеспечения соответствующих управленческих решений в сфере государственной безопасности. Укрепление национальной социально-экономической проблемой для Украины, поскольку в условиях административно-командной социально-экономической системы не разрабатывались теоретические аспекты и практические рекомендации по вопросам государственной безопасности, касающиеся современности. Данные правовой статистики помогают лучше понять явления и процессы правонарушений, судимости и мер наказания, в свою очередь, позволяет более достоверно формулировать советы и давать прогнозы. Более эффективное функционирование правоохранительных органов требует умелой и реалистической правовой политики, и наоборот, эффективная правовая политика требует лучшего понимания различных взаимосвязей между факторами и результатами правоохранительной деятельности. На основе метода комплексных статистических коэффициентов предлагается определять рейтинг регионов Украины по данным о правосудии и преступности.

Ключевые слова: метод комплексных статистических коэффициентов, рейтинг, государственное управление сферой общественного порядка, государственная безопасность.

Kulynych, R. O. Monitoring Governance Sphere of Public Order in Ukraine

The methodology of monitoring the state management in the sphere of public order in Ukraine as a means of ensuring appropriate management decisions in public safety is proposed. Strengthening national socio-economic security is the most important scientific and practical problem for Ukraine, as in a command socio-economic systems are not developed theoretical aspects and practical recommendations on national security regarding the present. These legal statistics to better understand the phenomena and processes of offenses, convictions and penalties, which in turn allows more reliable and give advice to formulate forecasts. More efficient functioning of law enforcement requires skillful and realistic legal policy and vice versa effective legal policy requires better understanding of the relationships between various factors and the results of law enforcement. On the basis of comprehensive statistical coefficients proposes that the rating regions of Ukraine according to justice and crime.

Keywords: *method of complex statistical coefficients, ranking, state management in the sphere of public order, public safety.*

